SIVENIUS
SUVANTO
& CO

LAUSUNTO EDUSKUNNAN TARKASTUSVALIOKUNNALLE

Tarkastusvaliokunnan pyytämänä lausuntona esitämme kunnioittavasti seuraavan.

1. *Kertokaa, mikä on ollut roolinne, kun Finavia on selvittänyt suojaamattomista johdannaissopimuksista aiheutuneita vahinkoja ja niiden korvaamista*

Olemme loppukeväästä 2013 toimineet Finavia Oyj:n ("Finavia") asianajajina selvittäen johdannaissopimuksiin liittyviä vastuukysymyksiä. Olemme laatineet Finavialle ja sen hallitukselle muistioita päätöksenteon tueksi. Olemme toimineet myös Finavian asiamiehinä vuonna 2013 – 2015 käynnistetyissä selvitystoimenpiteissä ja oikeudenkäynneissä.

Olemme antaneet Finavialle oikeudellista neuvontaa

- kun yhtiö on selvittänyt, ketkä ovat vastuussa johdannaissopimuksista aiheutuneista vahingoista;

- käynnistettäessä välimiesmenettelyä If Vahinkovakuutus Oy:tä vastaan ja itse välimiesmenettelyssä;

- päätettäessä tilintarkastajaa vastaan nostettavasta kanteesta ja itse oikeudenkäynnissä;

Asianajotoimisto Sivenius, Suvanto & Co Oy | Advokatbyrå Sivenius, Suvanto & Co Ab | www.sisulaw.fi
Mannerheimintie 15 A, 00260 Helsinki | Puh: +358 9 530 6760 | Fax: +358 9 5306 7699
E-mail: info@sisulaw.fi, etunimi.sukunimi@sisulaw.fi | Y-tunnus: 1731055-8 | Kotipaikka: Helsinki
Mannerheimvägen 15 A, 00260 Helsingfors | Tel: +358 9 530 6760 | Fax: +358 9 5306 7699
E-mail: info@sisulaw.fi, fornamn.efternamn@sisulaw.fi | FO-nummer: 1731055-8 | Hemort: Helsingfors

SIVENIUS SUVANTO & CO

- arvioitaessa toimitusjohtajan ja hallituksen jäsenten vahingonkorvausvelvollisuutta vuosien 2010 – 2011 johdannaiskaupoista;

- selvitettäessä yhtiön puolesta toimineiden rikosoikeudellista vastuuta ja itse rikosoikeudenkäynnissä varatoimitusjohtajaa ja rahoituspäällikköä vastaan;

- selvitettäessä pankkien vastuuta ja Finanssivalvontaan tehdyssä kantelussa;

Asiaa olemme selvittäneet läheisessä yhteistyössä Finavian lakiasiainjohtajan kanssa.

Asian arvioinnissa olemme käyttäneet apuna useampaa oikeustieteen professoria sekä tilintarkastuksen ja vastuuvakuutusjuridiikan asiantuntijoita, jotka ovat antaneet joko kirjallisia asiantuntijalausuntoja tai suullisia *Second Opinion* kannanottoja.

Selvitystyömme lopputuloksista olemme antaneet yhtiölle useita muistioita päätöksenteon tueksi sekä suullisia arvioitamme lukuisiin esillä olleisiin oikeudellisiin kysymyksiin.

2. *Kuinka huolellisesti yhtiö on selvittänyt asiaa ja mahdollisuuksia saada korvauksia asian osapuolilta*

Käsityksemme mukaan yhtiö on laajasti ja pitkäjänteisesti sekä tarkoituksenmukaisella tavalla selvittänyt asiaa. Tekemämme selvitykset ovat merkittäviltä osin olleet taustaselvityksiä, joista ei ole laadittu kirjallisia muistioita tai raportteja. Asiassa on pyritty tarkoituksenmukaiseen työskentelytapaan, jossa kirjallisia muistioita laaditaan siltä osin, kuin se on tarpeen yhtiön tai sen hallituksen päätöksenteon tueksi. Tarkempi oikeudellinen arviointi vastuukysymyksistä on esitetty oikeudenkäyntikirjelmissä.

SIVENIUS
SUVANTO
& CO

Asianmukaiset selvitykset on tehty asiassa ennen kuin yhtiön hallitus on päättänyt nostaa kanteet If Vahinkovakuutusyhtiötä vastaan välimiesoikeudessa, tilintarkastusyhteisö Deloitte & Touche Oy:tä ja sen vastuullista tilintarkastajaa vastaan keväällä 2015 sekä hallituksen jäseniä vastaan syksyllä 2015 käräjäoikeudessa.

Myöhemmin joulukuussa 2015 ja sen jälkeen laadituissa oikeudellisissa arvioissa ei käsityksemme mukaan ole tullut ilmi sellaisia seikkoja, joita ei olisi otettu huomioon toimenpiteitä arvioitaessa ja edellä mainittuja päätöksiä tehtäessä.

3. *Kertokaa mikä on käsityksenne vahingonkorvauskanteiden menestymismahdollisuuksista (tilintarkastaja, entinen toimitusjohtaja ja entiset hallituksen jäsenet), syy-yhteydestä ja kanteiden vireillepanon merkityksistä*

Arvioitaessa mahdollisuuksia tilintarkastajaa vastaan vireille pannun kanteen menestymisestä olemme antaneet oikeudellisen lausuman tilintarkastajan vastuuseen liittyvistä keskeisistä seikoista. Olemme lisäksi 1.12.2015 muistiossamme katsoneet, ettei tiedossamme ole sellaista seikkaa, joka olisi puoltanut asian sopimista esitetyin ehdoin. Olemme edelleen samaa mieltä asiasta.

Asian sopiminen marras- joulukuun vaihteessa 2015 tapahtui tilanteessa, jossa olimme 18.11.2015 toimittaneet ns. kanteenkehittelykirjelmän Helsingin käräjäoikeudelle. Kanteenkehittelykirjelmän laatimisen yhteydessä olimme oman oikeudellisen selvityksen ja arvioinnin lisäksi saaneet asiantuntijalausunnon johtavalta suomalaiselta tilintarkastusyhteisöltä ja suullisen *Second Opionionin* vahingonkorvausvastuukysymyksiin perehtyneeltä oikeustieteen professorilta. Lisäksi olimme aiemmin syksyllä käyneet keskusteluja myös Valtiontalouden Tarkastusviraston (VTV) asiantuntijoiden kanssa tilintarkastajan vastuuseen liittyvistä kysymyksistä.

SIVENIUS
SUVANTO
& CO

Näiden selvitysten perusteella olimme silloin, ja olemme edelleen, sitä mieltä, että menestymismahdollisuudet tilintarkastajaa / tilintarkastusyhteisöä vastaan ajetussa kanteessa olivat perustellut.

Jo tuolloin arviomme perustui näkemykseen, että tilintarkastuksen yhteydessä oli syyllistytty laiminlyönteihin, jotka pian sovintosopimuksen tekemisen jälkeen Tilintarkastuslautakunnan (TILA) ratkaisussa 11.12.2015 vahvistettiinkin. Käsityksemme mukaan TILA:n ratkaisun perustelut vahvistavat Finavian kanneperusteen oikeaksi.

TILA:n ratkaisun perusteella voidaan myös päätellä, että tilintarkastajan laiminlyönti on ollut syy-yhteydessä aiheutuneeseen vahinkoon. Tulkinnanvaraiseksi jää vahingon määrä ja se, minkä osan vahingosta katsotaan olevan seurausta tilintarkastajan laiminlyönnistä.

Myös entisen toimitusjohtajan vahingonkorvausvastuun olemassaolosta on esitettävissä relevantteja perusteluja. Yhtiön sisäinen johdannaissopimuksia koskeva ohjeistus on ollut puutteellista, eikä sitä ole asianmukaisesti noudatettu ja valvottu. Vastuu asianmukaisen ohjeistuksen laadinnasta ja olemassa olevan ohjeistuksen noudattamisesta on ensisijassa toimitusjohtajalla.

Hallituksen jäsenten vastuu asiassa on tulkinnanvaraisempaa. Tältä osin viittaamme muistioihimme 5.6.2013 ja 23.9.2013. Olemme 17.9.2015 päivätyssä Finavian hallitukselle osoitetussa muistiossa esittäneet myös kanteen kohdistamista yhtiön entiseen toimitusjohtajaan ja eräisiin entisen hallituksen jäseniin. Ohjeemme on perustunut tuolloiseen tilanteeseen, jossa vireillä olevassa tilintarkastajaa vastaan ajetussa oikeudenkäynnissä Deloitte & Touche Oy ilmoitti kohdistavansa käräjäoikeudessa vahingonkorvausvaatimuksia Finavian entisen hallituksen jäseniä vastaan. Oli siis syntymässä tilanne, jossa tilintarkastajaa koskevassa oikeudenkäynnissä otettaisiin joka tapauksessa kantaa myös Finavian hallituksen entisten jäsenten vahingonkorvausvastuuseen, joka perustui mm. Deloitte & Touche Oy:n väitteeseen siitä, että hallituksen jäseniä olisi aikanaan asianmukaisesti informoitu spekulatiivisista johdannaissopimuksista.

SIVENIUS
SUVANTO
& CO

Jotta Finavia olisi tuolloin säilyttänyt puheoikeuden hallituksen jäseniä vastaan ja siten mahdollisuuden saada korvauksia, jos hallituksen jäsenten korvausvastuu vahvistettaisiin, edellytti se Finavian hallituksen päätöstä kanteiden vireille panemisesta myös entisiä hallituksen jäseniä vastaan.

4. *Kertokaa roolistanne Finavian ja Deloitten välisessä sovintosopimusmenettelyssä*

Olemme tehneet Finavialle oikeudelliset arviot ja toimineet ulkopuolisena neuvonantajana yhtiön päättäessä nostaa kanteen tilintarkastajaa vastaan. Ennen laatimaamme 1.12.2015 muistiota meidän tietoomme ei ole saatettu, että tekemiämme selvitystoimenpiteitä olisi pidetty riittämättöminä.

Missään vaiheessa syksyn 2015 aikana kanssamme ei ole käyty keskusteluja tilintarkastajan kanteen sopimisesta tai edes sovintoneuvottelujen aloittamisesta. Asiassa keskityttiin oikeudenkäynnin eteenpäin viemiseen sen ollessa kirjallisessa valmistelussa. Asiassa laadittiin ja jätettiin Helsingin käräjäoikeudelle kanteen perusteita yksityiskohtaisemmin käsittelevä 18.11.2015 kanteenkehittelykirjelmä, jonka liitteenä oli edellä kerrottu tunnetun KHT-yhteisön seikkaperäinen asiantuntijalausunto. Mitään lisäselvityksiä tilintarkastajaa koskevan kanteen tai hallituksen päättämän entisiä hallituksen jäseniä vastaan vireille pantavan kanteen osalta ei meiltä syksyn 2015 aikana pyydetty.

Deloitte & Touche Oy:n kanssa marraskuun 2015 lopulla käynnistyneessä sovintomenettelyssä poikkeuksellista kannaltamme oli se, että oikeudellisena neuvonantajina ja oikeudenkäyntiä hoitavina asiamiehinä ei kukaan etukäteen, eikä sovintoneuvotteluiden edetessä, kysynyt arviotamme tai mielipidettämme sovintoneuvotteluiden käynnistämisestä, niiden ajankohdasta, neuvottelutaktiikasta tai tavoiteltavista sopimusehdoista. Yleensä oikeudenkäyntiasiamies osallistuu kiinteästi kaikkien edellä mainittujen seikkojen arviointiin.

Osaltamme tapahtumien kulku käynnistyi yllättäen 30.11.2015 aamulla, jolloin Finavian lakiasiainjohtaja soitti ja ilmoitti, että yhtiön puolesta neuvoteltiin De-

loitte & Touche Oy:n kanssa asian sovinnollisesta ratkaisemisesta. Lakiasiainjohtaja ei kertomansa mukaan ollut osallistunut neuvotteluihin eikä tiennyt niiden yksityiskohdista.

Neuvotteluissa edellytettiin salassapitosopimusta, ilmeisesti tilintarkastajan vaatimuksesta, ja tämä tilintarkastajan laatima salassapitosopimusluonnos lähetettiin meille kommentoitavaksi. Katsoimme sopimuksen läpi, emmekä havainneet siinä merkittävää huomautettavaa. Tästä ilmoitimme Finavialle.

Missään vaiheessa ennen itse korvauskannetta koskevan sovintosopimusluonnoksen toimittamista emme tulleet tietämään missä kokoonpanossa sovintoneuvotteluja käydään, emmekä muutoinkaan sovinnollisen ratkaisun motiiveista tai perusteista. Käydyistä keskusteluista ymmärsimme, että neuvotteluihin osallistuu ainakin Finavian toimitusjohtaja ja liikenne- ja viestintäministeriön edustajia. Saman päivän 30.11.2015 aikana saimme ilmoituksen, että Deloitte & Touche Oy:ltä on tulossa sopimusluonnos, jota pitäisi pikaisesti kommentoida. Sopimusluonnos saapuikin päivän aikana.

Saimme yhtiöstä tiedon, että sopimusneuvotteluja käydään omistajan toimeksiannosta. Lisäksi meille kerrottiin, että hallituksen puheenjohtaja ei ole mukana neuvotteluissa eikä tietoinen asiasta. Sopimusluonnoksen sanamuodosta kävi ilmi, että sopimus oli tarkoitus allekirjoittaa yhtiön toimitusjohtajan toimesta ja hyväksyttää yhtiön ainoalla osakkeenomistajalla. Pyrkiessämme selvittämään sopimusluonnoksen taustoja yhtiön lakiasiainjohtajalta, kävi ilmi, että hän on yhtä tietämätön asian taustoista kuin mekin, eikä kertomansa mukaan ollut osallistunut sopimusta koskeviin neuvotteluihin. Esitimme 1.12.2015 aamupäivällä muistion muodossa kommenttimme lakiasiainjohtajalle, joka ilmoituksensa mukaan toimitti muistion edelleen yhtiön toimitusjohtajalle. Samaisen päivän iltana saimme tiedon siitä, että seuraavana aamuna olisi ministeriössä neuvottelu, jossa myös hallituksen puheenjohtajalle kerrottaisiin asiasta.

Aamulla 2.12.2015 hallituksen puheenjohtaja Riitta Tiuraniemi soitti allekirjoittaneelle Juha Siveniukselle ministeriöstä, jossa oli neuvottelu, johon Tiuraniemen

SIVENIUS
SUVANTO
& CO

lisäksi osallistuivat Juhani Damski, Eero Heliövaara ja Kari Savolainen. Hän pyysi minua kokoukseen, jonne en kuitenkaan muista työtehtävistä johtuen päässyt. Käydyssä puhelussa ilmoitin näkemyksenäni, että emme näe sovintosopimukselle oikeudellisia perusteita mm. edellä kerrotun tilintarkastusyhteisön asiantuntijalausunnon ja VTV:n asiantuntijoiden kanssa syyskuussa 2015 käymämme neuvottelun valossa. Esitin, ettei sopimusta pitäisi tehdä ainakaan ennen kuin asiassa olisi käytettävissä TILA:n ratkaisu Deloitte & Touche Oy:tä koskevan kantelun johdosta. Käsitykseni mukaan ministeriössä koolla olleet kuulivat kannanottoni kovaäänisen kautta.

Puhelussa Tiuraniemi ilmoitti halunsa tavata meidät ja neuvottelu toimistollamme järjestettiinkin vielä samana päivänä. Tuossa noin kahden tunnin mittaisessa neuvottelussa kävimme asian läpi ja esitimme käsityksemme asian sopimisesta. Toimme neuvottelussa Tiuraniemelle esiin kaikki ne asiat, jotka olemme esittäneet myös 1.12.2015 muistiossamme. Tiuraniemi oli käydyn keskustelun perusteella kanssamme samaa mieltä siitä, että asiassa pitää jäädä odottamaan TILA:n ratkaisua.

Muistiomme tai sovintosopimusluonnos eivät olleet esillä neuvottelussa. Näin sen vuoksi, että muistiotamme ei ollut laadittu Finavian hallitukselle, vaan yhtiön toimeksiannosta sen omistajalle tilanteessa, jossa tilintarkastajan kannetta koskeva sovintosopimus taustatietojen ja sopimusluonnoksen sisällön perusteella oli tarkoitus tehdä ilman hallituksen myötävaikutusta. Tiuraniemellä oli kuitenkin tieto sovintosopimusluonnoksen keskeisestä sisällöstä. Toimme tapaamisen aikana esiin oman mielipiteemme siitä, että vallinneessa tilanteessa emme näe sopimuksen tekemistä yhtiön edun mukaisena.

Tiuraniemen kanssa käydyssä neuvottelussa tuli toistuvasti esiin hänen kertomanaan, että liikenne- ja viestintäministeriö ja vastuuministeri halusivat sopia kanteen ja että samaiset tahot edellyttivät, että Tiuraniemi vie asian Finavian hallituksen päätettäväksi. Tältä osin tilanne oli muuttunut 30.11.2015 tilanteesta, jolloin päätöksenteon muodoksi oli vielä esitetty hallituksen sijasta toimitusjohtajan allekirjoittavan sopimuksen ja ainoan osakkeenomistajan hyväksyvän sen.

SIVENIUS
SUVANTO
& CO

Tiuraniemen tapaamisen jälkeen olemme saaneet tietää, että asia on päätetty käsitellä Finavian hallituksessa. Hallitus ei enää pyytänyt meiltä muistiota tai erillistä mielipidettä päätöksentekonsa tueksi. Tuolloin saimme myös tietää, että asiassa on ministeriön / vastuuministerin ohjauksesta pyydetty ns. *Second Opinion* kolmannelta asianajajalta.

Käsityksemme korvauskanteen sopimisesta on edelleen sama kuin muistiossamme 1.12.2015; emme ole löytäneet sellaisia perusteluja, jotka yhtiön edun kannalta tarkasteltuina olisivat puoltaneet tilintarkastajakanteen sopimista. Käsityksemme mukaan sovinnon ajankohta, neuvotteluiden käynnistämistapa ja sopimuksen sisältö eivät ole olleet yhtiön edun mukaisia. Asiassa olisi tullut odottaa TILA:n ratkaisua ennen kuin toimenpiteitä asian sovinnolliseksi ratkaisemiseksi olisi tehty. Yhtiön neuvotteluasema olisi ollut huomattavasti vahvempi.

Helsingissä, 15. marraskuuta 2016

Juha Sivenius
asianajaja, Helsinki

Olli Hoppu
asianajaja, Espoo